

Η ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Φώτης Κουρμούσης
Περιβαλλοντολόγος, υποψήφιος διδάκτορας ΕΜΠ
Πρόεδρος Δ.Σ., Ένωση Πτυχιούχων Περιβαλλοντολόγων Ελλάδας

Περίληψη:

Η πράσινη ανάπτυξη αναδεικνύεται πλέον σε διεθνές επίπεδο ως η μοναδική ευκαιρία ανάκαμψης της οικονομίας, εξόδου από την κρίση και επίτευξης της αειφόρου ανάπτυξης. Στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ προγραμματίζεται η υλοποίηση πολυάριθμων έργων για την ανακύκλωση και ευρύτερα για τη διαχείριση των αποβλήτων. Οι επενδύσεις στον τομέα αυτό θα ωθήσουν την ανάπτυξη συναφών υπηρεσιών, όπως η συλλογή – μεταφορά, η προσωρινή αποθήκευση, η διαλογή, η ανακύκλωση, η διασυνοριακή μεταφορά στο εξωτερικό και η τελική διάθεση των αποβλήτων. Οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται από ειδικές εταιρείες διαχείρισης αποβλήτων, που πρέπει να είναι κατάλληλα αδειοδοτημένες (άδεια συλλογής – μεταφοράς, άδεια διασυνοριακής μεταφοράς, έγκριση περιβαλλοντικών όρων για τις εγκαταστάσεις / μονάδες επεξεργασίας – ανακύκλωσης – τελικής διάθεσης αποβλήτων).

Ωστόσο, η φύση των παραπάνω εργασιών διαχείρισης αποβλήτων ενέχει υψηλή επικινδυνότητα προς τους εργαζόμενους στον κλάδο αυτό. Οι εργαζόμενοι εκτίθενται σε επιβλαβείς παράγοντες μέσω των αποβλήτων τα οποία χειρίζονται, όπως μολυσματικά, τοξικά, διαβρωτικά, εύφλεκτα – εκρηκτικά κλπ. Επιπλέον οι ίδιες εργασίες ενέχουν υψηλή επικινδυνότητα, αφού περιλαμβάνουν ανύψωση φορτίων, μεταφορά επί οχημάτων χωρίς ασφάλεια, έκθεση σε κάθε είδους καιρικές – περιβαλλοντικές συνθήκες (ψύχος, καύσωνας) κλπ. Έτσι απαιτείται ειδική μέριμνα για την προστασία των εργαζομένων τόσο από τυχόν επαγγελματικές ασθένειες, όσο και από ενδεχόμενα ατυχήματα. Για το σκοπό αυτό οι περιβαλλοντικές άδειες που ήδη εκδίδονται από τις αρμόδιες Κρατικές Υπηρεσίες περιέχουν ειδικούς όρους για την προστασία των εργαζομένων, όπως ιατρικές εξετάσεις, ειδική σήμανση, κατάλληλη εκπαίδευση κλπ.

Στο παρόν άρθρο αναλύονται οι υφιστάμενες μέθοδοι διαχείρισης των θεμάτων υγείας και ασφάλειας στην εργασία από εταιρείες διαχείρισης αποβλήτων στην Ελλάδα. Επιπλέον παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εφαρμογής Συστήματος Διαχείρισης Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία, Πιστοποιημένο σύμφωνα με τις απαιτήσεις διεθνών και εθνικών Προτύπων (OHSAS 18001, ΕΛΟΤ 1801) σε εταιρείες διαχείρισης αποβλήτων στην Ελλάδα. Τέλος παρέχονται προτάσεις βελτίωσης της επικινδυνότητας, σύμφωνα με διεθνείς προδιαγραφές, βέλτιστες πρακτικές και τη διεθνή εμπειρία.

Abstract

In the framework of sustainable development several investments will be made for projects regarding recycling as well as waste management in general. These investments will enforce the related sector of collection, transportation, processing, recycling, transboundary shipment and final disposal of waste.

However these activities possess high risk towards employees, which are exposed to hazardous factors of waste. Additionally the operations implemented by employees possess high risk. Thus special care has to be provided in order to protect employees from accidents and diseases. For this reason the environmental licenses issued by the government to companies operating in the sector, already contain special conditions for the protection of employees, such as medical exams, special labelling, proper training, etc.

This paper analyzes the existing methods of managing occupational health and safety issues in the waste management sector. Furthermore the results of the implementation of Occupational Health and Safety Management Systems, certified by national and international standards (ELOT 1801, OHSAS 18001) in waste management companies in Greece. Moreover, proposals to improve the risk of the sector, according to international guidelines, best practices and experience are included.

1. Αειφόρος ανάπτυξη, διαχείριση αποβλήτων και ΥΑΕ

Το 1987 ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών στην παγκόσμια έκθεση για το περιβάλλον (Brundtland Report) ορίζει την αειφόρο ανάπτυξη ως αυτή που υλοποιείται σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην εμποδίζει την αντίστοιχη ανάπτυξη των μελλοντικών γενεών. Αυτό συνεπάγεται πως η οικονομική ανάπτυξη για να είναι βιώσιμη και μακροπρόθεσμη πρέπει να λαμβάνει υπόψη τόσο την κοινωνία όσο και το περιβάλλον. Συνεπώς η αειφόρος ανάπτυξη υλοποιείται ισόρροπα στο πλαίσιο και τη βάση των ακόλουθων:

- ❖ Οικονομία
- ❖ Κοινωνία
- ❖ Περιβάλλον.

Η πράσινη ανάπτυξη αποτελεί σημαντική συνιστώσα της αειφόρου ανάπτυξης, αφού προωθεί συγκεκριμένους κλάδους, οι οποίοι προστατεύουν το περιβάλλον και ταυτόχρονα συμβάλλουν στην ευρύτερη ανάπτυξη της οικονομίας. Τέτοιοι κλάδοι είναι:

- ❖ Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ)
- ❖ Διαχείριση υδάτων
- ❖ Βιολογικές καλλιέργειες
- ❖ Οικοτουρισμός
- ❖ Διαχείριση αποβλήτων.

Ειδικότερα ο κλάδος της διαχείρισης των αποβλήτων ουσιαστικά αξιοποιεί τα άχρηστα υλικά και απόβλητα, με σκοπό την παραγωγή νέων προϊόντων. Έτσι συμβάλει διπλά τόσο για την αποφυγή των αρνητικών επιπτώσεων από τα ίδια τα απόβλητα όσο και από τη μείωση της κατανάλωσης πρωτογενών φυσικών πόρων.

Αναδεικνύεται συνεπώς ο κλάδος της διαχείρισης αποβλήτων ως μείζων τομέας δραστηριοποίησης για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα η αειφόρος ανάπτυξη λαμβάνει υπόψη την κατάσταση του περιβάλλοντος. Οι περιβαλλοντικές συνθήκες επηρεάζουν σημαντικά την υγεία των ανθρώπων. Σύμφωνα με μελέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ορισμένες από τις σημαντικότερες ασθένειες (π.χ. λευχαιμία, καρκίνος του πνεύμονα κλπ) οφείλονται στη ρύπανση του περιβάλλοντος.

Παράλληλα η αειφόρος ανάπτυξη αποσκοπεί στην ευημερία του ανθρώπου. Όμως η ανθρώπινη ευημερία προαπαιτεί την ανθρώπινη υγεία. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι άνθρωποι αφιερώνουν σημαντικό κομμάτι του χρόνου τους στο εργασιακό περιβάλλον, η υγεία και η ασφάλεια τους στον εργασιακό χώρο αποτελεί σημαντικό ζήτημα. Κατά συνέπεια η Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία (ΥΑΕ) αποτελεί κρίσιμο θέμα της ευρύτερης καλής υγείας και ευεξίας των ανθρώπων και βασικό θεμέλιο της αειφόρου ανάπτυξης.

Τα ζητήματα της ΥΑΕ και του περιβάλλοντος έχουν ιδιαίτερη συνάφεια, αφού ένας κίνδυνος στον άνθρωπο αποτελεί κίνδυνο και στο περιβάλλον και αντιστρόφως.

Στην πράξη, ήδη σε διεθνές επίπεδο εκτενώς και στην Ελλάδα σε μικρότερο βαθμό, υπάρχουν επιχειρήσεις που επενδύουν στα ζητήματα της ΥΑΕ, με σκοπό τόσο τη διασφάλιση των εργαζομένων τους όσο και τη μείωση του κόστους από την «κακή» επίδοση στην ΥΑΕ (π.χ. απουσιασμός από την εργασία, ατυχήματα κλπ). Ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός επιχειρήσεων δημοσιεύει στοιχεία σχετικά με την επίδοση στην ΥΑΕ στο πλαίσιο των Απολογισμών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ).

Αναδεικνύεται λοιπόν το ζήτημα της ΥΑΕ ως βασικό συστατικό που προωθεί τη γενικότερη αειφόρο ανάπτυξη των επιχειρήσεων αλλά και της κοινωνίας.

2. Απόβλητα και κίνδυνοι για την ΥΑΕ

Ως απόβλητο ορίζεται κάθε υλικό που δεν δύναται να χρησιμοποιηθεί περαιτέρω και ο χρήστης / κάτοχος του το θεωρεί άχρηστο και επιθυμεί να μην το έχει πλέον στην κατοχή του. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα απόβλητα είναι άχρηστα υλικά, αφού μπορούν να αξιοποιηθούν περαιτέρω, κατόπιν ειδικής επεξεργασίας, όπως είναι η ανακύκλωση.

Τα απόβλητα ενέχουν δυνητικούς κινδύνους τόσο για την ανθρώπινη υγεία όσο και για το περιβάλλον. Η επικινδυνότητα των αποβλήτων, στερεών, υγρών και αερίων, οφείλεται στα φυσικοχημικά και βιολογικά χαρακτηριστικά τους.

Τα απόβλητα διακρίνονται σε 2 βασικές κατηγορίες:

- ❖ Μη επικίνδυνα απόβλητα
- ❖ Επικίνδυνα απόβλητα (π.χ. μολυσματικά, τοξικά, εύφλεκτα, διαβρωτικά κλπ).

Ωστόσο ακόμη και τα μη επικίνδυνα απόβλητα εγκυμονούν κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον εξαιτίας της σύστασης τους και για το σκοπό αυτό απαιτούν ειδική διαχείριση.

3. Διαχείριση αποβλήτων και κίνδυνοι για την ΥΑΕ

Η διαχείριση των αποβλήτων περιλαμβάνει τις ακόλουθες εργασίες:

- ❖ Συλλογή αποβλήτων σε κατάλληλα μέσα (κάδοι, σακούλες, containers κλπ)
- ❖ Μεταφορά αποβλήτων με κατάλληλα οχήματα (απορριμματοφόρα, βυτιοφόρα, πλοία κλπ)
- ❖ Αξιοποίηση αποβλήτων με κατάλληλες μεθόδους, με σκοπό να τα καταστήσουν ξανά ως χρήσιμα υλικά (π.χ. επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση κλπ)
- ❖ Επεξεργασία αποβλήτων με κατάλληλες μεθόδους, με σκοπό τη μείωση της ποσότητας ή / και του ρυπαντικού φορτίου τους (π.χ. φυσικοχημική κατεργασία, εξουδετέρωση κλπ)
- ❖ Τελική διάθεση αποβλήτων (π.χ. υγειονομική ταφή, καύση κλπ).

Οι κίνδυνοι προς τους εργαζόμενους κατά τη διαχείριση των αποβλήτων δύναται να είναι:

- ❖ άμεσοι, που συνεπάγονται βραχυχρόνια επίπτωση μέσω ενός τυχαίου περιστατικού που οδηγεί σε ατύχημα (π.χ. πτώση από ύψος και σπάσιμο χεριού)
- ❖ έμμεσοι, που συνεπάγονται μακροχρόνια επίπτωση μέσω σταδιακής και αθροιστικής συνέπειας που οδηγεί σε επαγγελματική ασθένεια (π.χ. έκθεση σε αμιάντο και πρόκληση καρκίνου του πνεύμονα).

Άμεσοι κίνδυνοι κατά την εκτέλεση εργασιών διαχείρισης αποβλήτων αποτελούν:

- ❖ γλίστρημα, παραπάτημα, πτώση (π.χ. εργάτες που στηρίζονται όπισθεν κινούμενου απορριμματοφόρου)
- ❖ τρύπημα, σκίσιμο
- ❖ ανατροπή μηχανήματος έργου (π.χ. ανυψωτής σε σταθμό μεταφόρτωσης, εκσκαφέας σε ΧΥΤΑ κλπ)
- ❖ οδικό ατύχημα κατά τη μεταφορά των αποβλήτων.

Έμμεσοι κίνδυνοι κατά την εκτέλεση εργασιών διαχείρισης αποβλήτων αποτελούν:

- ❖ έκθεση σε βιολογικούς, φυσικούς και χημικούς παράγοντες (χημικές ουσίες, υπολείμματα τροφίμων, νεκρά ζώα, δυσσομία, θόρυβος)
- ❖ μυοσκελετικές παθήσεις (κουβάλημα, φόρτωμα κλπ)
- ❖ έκθεση σε περιβαλλοντικούς παράγοντες (π.χ. ακραίες καιρικές συνθήκες)
- ❖ ψυχολογικές παράμετροι (άγχος, πίεση)
- ❖ κοινωνικές παράμετροι (ξеноφοβία, παρενόχληση, εκφοβισμός κλπ), εφόσον τις εργασίες εκτελούν κυρίως άτομα ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων (π.χ. αλλοδαποί, πρώην ναρκομανείς, μακροχρόνια άνεργοι κλπ).

Για την αντιμετώπιση των παραπάνω κινδύνων τίθενται ειδικά μέτρα και όροι μέσω της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας.

4. Κλάδος διαχείρισης αποβλήτων και νομικές απαιτήσεις για την ΥΑΕ

Ο κλάδος της διαχείρισης αποβλήτων περιλαμβάνει οργανισμούς που ασχολούνται με τις παραπάνω δραστηριότητες διαχείρισης αποβλήτων. Τέτοιοι οργανισμοί είναι:

- ❖ δημόσιοι οργανισμοί και οργανισμοί του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ) που λειτουργούν Χώρους Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων, ΟΤΑ που λειτουργούν Σταθμούς Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων, Εταιρείες Ύδρευσης και Αποχέτευσης που λειτουργούν Μονάδες Επεξεργασίας Λυμάτων, Αποτεφρωτήρες κλπ

- ❖ μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, όπως Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης που λειτουργούν Κέντρα Διαλογής Ανακύκλωσης Υλικών, μονάδες ανακύκλωσης αποβλήτων κλπ
- ❖ ιδιωτικές εταιρείες, οι οποίες κατέχουν ειδική άδεια που εκδίδεται από την αρμόδια κρατική αρχή, όπως επιχειρήσεις που συλλέγουν και μεταφέρουν απόβλητα, λειτουργούν χώρους προσωρινής αποθήκευσης επικινδύνων αποβλήτων, μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων κλπ.

Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων του κλάδου διαχείρισης αποβλήτων αποτελείται από εταιρείες που συλλέγουν και μεταφέρουν απόβλητα, χωρίς να λειτουργούν κάποιες εγκαταστάσεις διαχείρισης αποβλήτων. Κατά συνέπεια θεωρούνται εταιρείες παραχής υπηρεσιών και έτσι κατατάσσονται στη Γ' κατηγορία κινδύνου, το οποίο συνεπάγεται ότι θεωρούνται ως δραστηριότητες μικρής επικινδυνότητας για την ΥΑΕ. Ωστόσο επειδή οι εργασίες που διενεργούν ενέχουν σημαντική επικινδυνότητα, τίθενται ειδικοί όροι και περιορισμοί στις αντίστοιχες άδειες διαχείρισης αποβλήτων που χορηγούνται από τις αρμόδιες κρατικές αρχές.

Ανάλογα με το είδος και εύρος της δραστηριότητας που διενεργεί μια επιχείρηση του κλάδου διαχείρισης αποβλήτων αδειοδοτείται από τις αντίστοιχες κρατικές αρχές:

- ❖ Νομαρχία
- ❖ Περιφέρεια
- ❖ Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Οι άδειες διαχείρισης αποβλήτων που εκδίδονται από τις παραπάνω κρατικές αρχές ενδέχεται να είναι:

- ❖ Άδεια συλλογής – μεταφοράς αποβλήτων
- ❖ Άδεια προσωρινής αποθήκευσης αποβλήτων
- ❖ Άδεια διασποράς μεταφοράς επικινδύνων αποβλήτων
- ❖ Άδεια επεξεργασίας αποβλήτων.

Όσον αφορά στους όρους που αφορούν στην ΥΑΕ και συμπεριλαμβάνονται στις άδειες διαχείρισης αποβλήτων, αυτοί ενδέχεται να είναι:

- ❖ Κατάλληλη σήμανση ασφαλείας
- ❖ Τεχνικά μέτρα προστασίας των εργαζομένων (π.χ. προστατευτικά περιφράγματα σε κινούμενα μέρη μηχανημάτων)
- ❖ Εξοπλισμός προστασίας (π.χ. υλικά αντιμετώπισης διαρροών)
- ❖ Μέτρα πυρασφάλειας (π.χ. πυροσβεστήρες, πυροσβεστικές φωλιές, συναγερμός εκκένωσης κλπ)
- ❖ Εξασφάλιση ικανοποιητικών συνθηκών εργασίας (φωτισμός, αερισμός κλπ)
- ❖ Φαρμακείο
- ❖ Μέσα ατομικής προστασίας εργαζομένων (ανακλαστικά γιλέκα, γάντια, παπούτσια ασφαλείας, φόρμες κλπ)
- ❖ Ιατρικές εξετάσεις των εργαζομένων
- ❖ Εκπαίδευση των εργαζομένων (χειρισμός εξοπλισμού, διαχείριση αποβλήτων κλπ)
- ❖ Διενέργεια ασκήσεων ετοιμότητας (διαρροή χημικών ουσιών, πυρασφάλεια κλπ)
- ❖ Μέσα ασφάλειας σε οχήματα μεταφοράς αποβλήτων (τρίγωνο, πυροσβεστήρας κλπ)
- ❖ Διενέργεια μετρήσεων περιβαλλοντικών παραμέτρων (π.χ. θόρυβος, CO₂ κλπ)
- ❖ Ασφάλιση για περιπτώσεις εκτάκτων περιστατικών.

Γενικότερα στον τομέα της ΥΑΕ υφίσταται πλούσιο ευρωπαϊκό και εθνικό δίκαιο, με σειρά νόμων, προεδρικών διαταγμάτων και υπουργικών αποφάσεων που αφορούν σε:

- ❖ Γενικές διατάξεις: καθήκοντα τεχνικών ασφαλείας και ιατρών εργασίας, κατάταξη δραστηριοτήτων σε κατηγορίες ανάλογα την επικινδυνότητα τους κλπ
- ❖ Τεχνικές διατάξεις ανά κλάδο: κατασκευές, ναυπηγεία, τηλεφωνικά κέντρα, κλωστοϋφαντουργεία, συνεργεία καθαρισμού εσωτερικών χώρων κλπ
- ❖ Τεχνικές διατάξεις ανά είδος κινδύνου: ακτινοβολίες, θόρυβος, χημικοί και βιολογικοί παράγοντες, ηλεκτροσυγκολλήσεις, πτώσεις, ηλεκτροπληξία, πυρασφάλεια κλπ.

Δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν ειδικές τεχνικές διατάξεις για την ΥΑΕ που να αφορούν στον κλάδο της διαχείρισης αποβλήτων.

5. Απαιτήσεις προτύπων για την ΥΑΕ

Πέρα από τις υποχρεωτικές απαιτήσεις της νομοθεσίας για την ΥΑΕ, υφίστανται και διεθνή πρότυπα που περιλαμβάνουν προδιαγραφές που αφορούν στην ΥΑΕ.

Υπάρχουν πολυάριθμα πρότυπα με τεχνικές προδιαγραφές για την κατασκευή εξοπλισμού (π.χ. μηχανήμα κοπής) και μέσων (π.χ. μάσκες, γάντια), τα οποία περιλαμβάνουν ειδικές προδιαγραφές για την ΥΑΕ. Οι προδιαγραφές αυτές διασφαλίζουν την πρόληψη ή/και ελαχιστοποίηση του κινδύνου κατά τη χρήση του εξοπλισμού / μέσου και δύναται να αφορούν:

- ❖ Προστασία του χειριστή / χρήστη από τραυματισμό (π.χ. εγκιβωτισμός κινούμενων μερών μηχανήματος προς αποφυγή ακρωτηριασμού του χειριστή)
- ❖ Μείωση του θορύβου και των κραδασμών (π.χ. τοποθέτηση ηχοπετασμάτων, εγκατάσταση αντικραδασμικών βάσεων υπό των μηχανημάτων κλπ)
- ❖ Μείωση των φυσικών, χημικών και βιολογικών παραγόντων (π.χ. καυσαέρια).

Σε επίπεδο οργανωτικών προδιαγραφών υφίστανται:

- ❖ τα πρότυπα ISO 14798-1/1998 και EN 1050/1997 για την αξιολόγηση επικινδυνότητας, το οποίο περιλαμβάνει συγκεκριμένη μεθοδολογία εκτίμησης του κινδύνου βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων (π.χ. σοβαρότητα, συχνότητα / πιθανότητα)
- ❖ το πρότυπο Social Accountability 8000, το οποίο εκδίδει ο διεθνής οργανισμός Social Accountability International (SAI) και περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και μέτρα για την ΥΑΕ, όπως:
 - την παροχή μέσων ατομικής προστασίας
 - την παροχή υγιεινών χώρων διατροφής / διαμονής
 - την παροχή πρώτων βοηθειών κλπ
- ❖ το πλαίσιο αναφοράς GRI-G3, το οποίο εκδίδει ο διεθνής οργανισμός Global Reporting Initiative (GRI) και περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και συγκεκριμένους δείκτες για τη μέτρηση και παρακολούθηση της επίδοσης στην ΥΑΕ. Οι δείκτες αυτοί δημοσιοποιούνται από τους οργανισμούς μέσω των Απολογισμών ΕΚΕ, με σκοπό να υπάρχουν διαθέσιμες οι σχετικές πληροφορίες. Τέτοιοι δείκτες ΥΑΕ είναι:
 - το ποσοστό εργαζομένων που αντιπροσωπεύονται σε επίσημες μικτές (εργαζομένων και Διοίκησης) επιτροπές για την ΥΑΕ
 - ο ρυθμός ατυχημάτων, επαγγελματικών ασθενειών και απουσιασμού
 - τα προγράμματα ενημέρωσης και εκπαίδευσης για την πρόληψη και έλεγχο σοβαρών ασθενειών
 - τα θέματα για την ΥΑΕ που εντάσσονται στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας κλπ.
- ❖ το διεθνές πρότυπο OHSAS 18001:2007 και το αντίστοιχο ελληνικό πρότυπο ΕΛΟΤ 1801:2008, τα οποία περιλαμβάνουν προδιαγραφές για την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός Συστήματος Διαχείρισης της ΥΑΕ. Αναλυτικότερα για τα Συστήματα αυτά περιγράφονται στην επόμενη ενότητα.

Τα παραπάνω πρότυπα είναι εθελοντικού χαρακτήρα, δηλαδή δεν υπάρχει νομοθεσία που να επιβάλλει την εφαρμογή τους. Ωστόσο οι εξελίξεις στην αγορά, πολλές φορές καθιστούν τα πρότυπα αυτά απαραίτητα, αφού συμπεριλαμβάνονται ως κριτήριο προαγωγής ή/και αποκλεισμού σε διαγωνισμούς του δημοσίου, ζητούνται στους προμηθευτές / υπεργολάβους από μεγάλες εταιρείες κλπ.

6. Σύστημα Διαχείρισης της ΥΑΕ

Ένα Σύστημα Διαχείρισης της ΥΑΕ (ΣΔΥΑΕ) αποτελεί ένα ολοκληρωμένο εργαλείο για τη συνεχή βελτίωση της επίδοσης των οργανισμών στην ΥΑΕ. Το ΣΔΥΑΕ αναπτύσσεται σύμφωνα με το διεθνές πρότυπο OHSAS 18001:2007 και το αντίστοιχο ελληνικό πρότυπο ΕΛΟΤ 1801:2008. Τα πρότυπα αυτά δεν περιλαμβάνουν τεχνικές προδιαγραφές για την ΥΑΕ, ωστόσο καλύπτουν τη συνολική δομή και οργάνωση που πρέπει να τηρούν οι οργανισμοί.

Σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά οι προδιαγραφές που απαιτούνται για την εφαρμογή ενός ΣΔΥΑΕ περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

6.1 Πολιτική για την ΥΑΕ

Απαιτείται η σύνταξη μιας γραπτής πολιτικής, η οποία υπογράφεται από την Ανώτατη Διοίκηση του οργανισμού και περιλαμβάνει τις δεσμεύσεις της Διοίκησης του οργανισμού για την πρόληψη ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών, τη συνεχή βελτίωση των επιδόσεων στην ΥΑΕ, καθώς και τη συμμόρφωση με νομικές και άλλες εθελοντικές απαιτήσεις. Η πολιτική για την ΥΑΕ απαιτείται να γνωστοποιείται σε όλο το προσωπικό και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

6.2 Αναγνώριση των κινδύνων και εκτίμηση της επικινδυνότητας

Απαιτείται η ανάλυση κάθε δραστηριότητας, ο εντοπισμός των δυνητικών κινδύνων και η αξιολόγηση της επικινδυνότητας τους βάσει κριτηρίων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης αυτής περιλαμβάνονται στη Μελέτη Εκτίμησης Επαγγελματικού Κινδύνου (ΜΕΕΚ).

6.3 Νομικές και άλλες απαιτήσεις

Απαιτείται η καταγραφή ολόκληρης της συναφούς νομοθεσίας για την ΥΑΕ, καθώς και λοιπών εθελοντικών κειμένων / προτύπων / προδιαγραφών, καθώς και ο εντοπισμός των συγκεκριμένων απαιτήσεων για τον οργανισμό. Επιπρόσθετα ελέγχεται η ύπαρξη όλων των απαιτούμενων αδειών και πιστοποιητικών σχετικών με την ΥΑΕ που προβλέπονται από τη νομοθεσία, όπως:

- ❖ Πιστοποιητικό πυρασφάλειας
- ❖ Σχέδιο διαχείρισης διαλυτών
- ❖ Μελέτη Επικινδυνότητας SEVESO
- ❖ Δήλωση χημικών ουσιών (REACH)
- ❖ Ασφάλεια μεταφορών (ADR)
- ❖ Πιστοποιητικά ανυψωτικών μέσων (κλαρκ, γερανογέφυρες, ασανσέρ) και αεροσυμπιεστών
- ❖ Άδειες / διπλώματα χειριστών εξοπλισμού και λοιπών μέσων (κλαρκ, οξυγονόκολλησης, οδικών μεταφορών επικίνδυνων φορτίων)

6.4 Στόχοι και προγράμματα για την ΥΑΕ

Απαιτείται η θέσπιση ετήσιων στόχων βελτίωσης της ΥΑΕ και η σύνταξη αντίστοιχων προγραμμάτων για την εφαρμογή τους. Οι στόχοι πρέπει να είναι μετρήσιμοι και επιτεύξιμοι, ενώ τα προγράμματα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- ❖ την ανάθεση ευθύνης και δικαιοδοσίας για την επίτευξη των στόχων
- ❖ τα μέσα (πόρους) για την επίτευξη των στόχων
- ❖ το χρονοδιάγραμμα για την επίτευξη των στόχων

6.5 Πόροι, ρόλοι, καθήκοντα, υπευθυνότητα και εξουσία

Απαιτείται να τεκμηριώνεται η οργανωτική δομή του οργανισμού στην ΥΑΕ, μέσω ενός εγκεκριμένου οργανογράμματος που περιλαμβάνει έναν υπεύθυνο του ΣΔΥΑΕ που αναφέρεται απευθείας στην Ανώτατη Διοίκηση, η οποία διατηρεί την τελική ευθύνη για την ΥΑΕ του οργανισμού. Όλοι οι εμπλεκόμενοι στην οργανωτική δομή για την ΥΑΕ πρέπει να έχουν συγκεκριμένα και τεκμηριωμένα καθήκοντα τα οποία συμπεριλαμβάνονται σε έντυπα περιγραφών θέσεων εργασίας. Απαραίτητο στοιχείο αποτελεί η τεκμηρίωση ότι διατίθενται οι απαραίτητοι πόροι και μέσα για την ΥΑΕ. Οι πόροι και τα μέσα αυτά περιλαμβάνουν:

- ❖ Ανθρώπινους πόρους
- ❖ Εξειδικευμένες δεξιότητες
- ❖ Κατάλληλη τεχνολογία
- ❖ Οικονομικούς πόρους.

6.6 Επάρκεια, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση

Απαιτείται η σύνταξη ενός ετήσιου πλάνου εκπαίδευσης και η υλοποίηση εκπαιδευτικών σεμιναρίων για την ΥΑΕ, όπου πρέπει να τεκμηριώνεται η παρακολούθηση των συμμετεχόντων και να αξιολογείται η επάρκεια τους. Επιπρόσθετα πρέπει να τεκμηριώνεται η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εργαζομένων ως προς:

- ❖ τη σπουδαιότητα της συμμόρφωσης με την πολιτική, τις διαδικασίες και τις απαιτήσεις του ΣΔΥΑΕ, καθώς και τις απαιτήσεις για ετοιμότητα και ανταπόκριση σε επείγοντα περιστατικά
- ❖ τους σημαντικούς κινδύνους
- ❖ τα οφέλη για την ΥΑΕ

- ❖ τους ρόλους και τις ευθύνες τους
- ❖ τις δυνητικές συνέπειες της απόκλισης από προκαθορισμένες διαδικασίες λειτουργίας.

6.7 Επικοινωνία, συμμετοχή και διαβούλευση

Απαιτείται η τεκμηρίωση της εσωτερικής (με τους εργαζομένους) και της εξωτερικής (με τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως συνεργάτες, υπεργολάβους, προμηθευτές, πελάτες κλπ) επικοινωνίας για θέματα ΥΑΕ. Θέματα εξωτερικής επικοινωνίας ενδέχεται να είναι καταγγελίες, απαιτήσεις πελατών κλπ. Επιπρόσθετα απαιτείται ο καθορισμός ενός εκπροσώπου των εργαζομένων, τον οποίο επιλέγουν οι ίδιοι (π.χ. μέσω εκλογών, μέσω του σωματείου κλπ) για να τους εκπροσωπεί στις διαβουλεύσεις με τη Διοίκηση του οργανισμού για θέματα ΥΑΕ. Απαιτείται να τηρούνται πρακτικά των διαβουλεύσεων αυτών.

6.8 Τεκμηρίωση

Απαιτείται να υπάρχει γραπτή τεκμηρίωση των προδιαγραφών για την ΥΑΕ που περιλαμβάνονται στα πρότυπα με τη μορφή εγχειριδίων, διαδικασιών, οδηγιών εργασίας, εντύπων και αρχείων. Η τεκμηρίωση ενδέχεται να τηρείται σε έντυπη ή/και ηλεκτρονική μορφή και πρέπει να είναι κατάλληλης δομής και έκτασης αναλογικά με το μέγεθος και είδος του οργανισμού, ώστε να αποφεύγεται η άσκοπη τεκμηρίωση και να προλαμβάνεται η γραφειοκρατία.

6.9 Έλεγχος εγγράφων

Απαιτείται η τήρηση εγγράφων και ο έλεγχος τους, ώστε να διασφαλίζεται ότι τηρούνται τα κατάλληλα έγγραφα (ορθές εκδόσεις, αναθεωρήσεις) στις αντίστοιχες θέσεις εργασίας. Τέτοια έγγραφα πέρα από την τεκμηρίωση του ΣΔΥΑΕ, ενδέχεται να είναι:

- ❖ νομοθετικά κείμενα (π.χ. κανονισμοί, οδηγίες κλπ)
- ❖ πρότυπα
- ❖ εγκρίσεις, άδειες
- ❖ κανονισμοί ασφάλειας
- ❖ δελτία ασφάλειας υλικών (MSDS) κλπ.

6.10 Έλεγχος λειτουργίας

Απαιτείται ο καθορισμός συγκεκριμένων κριτηρίων, προδιαγραφών, διαδικασιών, οδηγιών και ελέγχων, ώστε να διασφαλίζεται ότι η πρόληψη και αντιμετώπιση των θεμάτων ΥΑΕ, όπως:

Συνθήκες εργασίας: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Εξαερισμός ➤ Φωτισμός ➤ Κλιματισμός ➤ Θόρυβος ➤ Σκόνη ➤ Οσμές ➤ Εξατμίσεις ➤ Πτητικές οργανικές ενώσεις (VOCs) 	Αποθήκευση: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ορθή αποθήκευση / διαχωρισμός χημικών ουσιών βάσει σύστασης ➤ Τήρηση επικίνδυνων ουσιών (εύφλεκτα, διαβρωτικά κλπ) σε ειδικούς χώρους ➤ Σημείο προστασίας διαρροών από δεξαμενές / βαρέλια ➤ Λεκάνες ασφαλείας για πρόληψη διαρροών επικίνδυνων χημικών ➤ Στοιβάσια αντικειμένων σε ύψος
Χημικές ουσίες: <ul style="list-style-type: none"> ➤ MSDS ➤ Μέσα Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) ➤ Καταγραφή (π.χ. διαλυτών) 	Συντήρηση: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Συντήρηση εξοπλισμού / μηχανημάτων ➤ Καθαρισμός / αλλαγή φίλτρων
Πυρασφάλεια: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Πυροσβεστήρες – πυροσβεστικές φωλιές ➤ Πυράντεχοι χώροι αποθήκευσης – πυροδιαμερίσματα ➤ Έξοδοι κινδύνου 	Οργάνωση χώρου: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ευταξία ➤ Καθαριότητα ➤ Απολύμανση / υγιεινή ➤ Ολισθηρότητα
Μέσα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Φαρμακείο ➤ Ιατρείο 	Υπεργολάβοι: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ενημέρωση για θέματα ΥΑΕ ➤ Συμβάσεις / ρήτρες ➤ Αξιολόγηση με κριτήρια ΥΑΕ
Σήμανση: <ul style="list-style-type: none"> ❖ Χημικών ουσιών ❖ Πυρασφάλειας / οδών διαφυγής ❖ Θορύβου ❖ Ηλεκτροπληξίας 	Προμηθευτές / προμήθειες: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Αξιολόγηση με κριτήρια ΥΑΕ ➤ Προμήθεια εξοπλισμού με κριτήρια ΥΑΕ (π.χ. αντι-εκρηκτικός εξοπλισμός ATEX)
Μεταφορές: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Οχήματα ADR 	

Για όλα τα παραπάνω θέματα ελέγχονται οι συγκεκριμένες προδιαγραφές, όπως καθορίζονται από τη νομοθεσία, τα πρότυπα και τις βέλτιστες πρακτικές, καθώς τις υποδείξεις των αρμόδιων κρατικών αρχών, των τεχνικών ασφαλείας και των ιατρών εργασίας.

6.11 Ετοιμότητα και ανταπόκριση σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης

Απαιτείται ο καθορισμός διαδικασιών και μέτρων για την ετοιμότητα και ανταπόκριση σε έκτακτα περιστατικά (π.χ. σεισμός, πυρκαγιά, διαρροή χημικών ουσιών κλπ) που ενδέχεται να έχουν δραματικές συνέπειες στην ΥΑΕ. Ελέγχονται θέματα όπως:

- ❖ διορισμός Τεχνικού Ασφάλειας (Τ.Α.), πρόγραμμα Τ.Α., βιβλίο υποδείξεων Τ.Α.
- ❖ διορισμός Ιατρού Εργασίας (Ι.Ε.), πρόγραμμα Ι.Ε., βιβλίο υποδείξεων Ι.Ε.
- ❖ βιβλίο ατυχημάτων
- ❖ ονόματα ομάδας ετοιμότητας (αρχηγός, υπαρχηγός, μέλη)
- ❖ τηλέφωνα εκτάκτου ανάγκης
- ❖ βιβλίο συντήρησης και δοκιμής πυροσβεστικών μέσων
- ❖ σχέδιο εκτάκτων αναγκών (καθορισμός χώρων συγκέντρωσης, ρόλοι ομάδας ετοιμότητας, απαιτούμενος εξοπλισμός και μέσα κλπ).

Επιπρόσθετα απαιτείται η δοκιμή και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων ετοιμότητας με τη διενέργεια ασκήσεων εκτάκτου ανάγκης (με ή χωρίς την Πυροσβεστική).

6.12 Παρακολούθηση και μέτρηση

Απαιτείται ο καθορισμός συγκεκριμένων δεικτών, με σκοπό την παρακολούθηση της επίδοσης του οργανισμού στην ΥΑΕ. Επιπρόσθετα τεκμηριώνονται οι παράμετροι και η διαδικασία μετρήσεων, καθώς και ο απαιτούμενος εξοπλισμός και η διακρίβωση του.

6.13 Αξιολόγηση της συμμόρφωσης

Απαιτείται ο έλεγχος ότι τηρούνται οι προδιαγραφές και μέτρα που θεσπίζονται από τη νομοθεσία, τα πρότυπα και τις διαδικασίες του ΣΔΥΑΕ. Επιπρόσθετα απαιτείται ο έλεγχος ότι τηρούνται τα καθορισμένα όρια στις περιπτώσεις μετρήσεων.

6.14 Διερεύνηση συμβάντων, μη συμμορφώσεις, διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες

Στις περιπτώσεις που κατά την αξιολόγηση προκύπτει ότι ο οργανισμός δεν συμμορφώνεται με τις θεσπισμένες και προδιαγεγραμμένες απαιτήσεις, τότε απαιτείται η εφαρμογή διαδικασίας καταγραφής των μη συμμορφώσεων, ανάλυσης των αιτιών τους και ο καθορισμός τόσο διορθωτικών ενεργειών για την άμεση αποκατάστασή τους όσο και προληπτικών ενεργειών για την αποφυγή επανεμφάνισής τους.

Επιπρόσθετα απαιτείται η διερεύνηση και ανάλυση όλων των συμβάντων (παρ' ολίγον ατυχήματα, ατυχήματα, έκτακτα περιστατικά, αστοχίες κλπ), με σκοπό την αποφυγή επανεμφάνισής τους, καθώς και την υιοθέτηση μέτρων για την καλύτερη αντιμετώπισή τους.

6.15 Έλεγχος αρχείων

Απαιτείται η τήρηση αρχείων και ο έλεγχος τους, ώστε να αποδεικνύεται ότι τηρούνται τα θεσπισμένα και καθορισμένα μέτρα και προδιαγραφές του ΣΔΥΑΕ. Σημαντικό θέμα αποτελεί η διαδικασία τήρησης αντιγράφων (backup), με σκοπό την αποφυγή απώλειας των δεδομένων, καθώς και η διαδικασία τήρησης του απορρήτου των πληροφοριών, ειδικά σε περιπτώσεις που αφορούν σε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα (π.χ. ιατρικοί φάκελοι εργαζομένων κλπ).

6.16 Εσωτερική Επιθεώρηση

Απαιτείται η διενέργεια επιθεωρήσεων εντός του οργανισμού, ώστε να τεκμηριώνεται η τήρηση των θεσπισμένων και προδιαγεγραμμένων απαιτήσεων του ΣΔΥΑΕ, καθώς και να εντοπίζονται τυχόν μη συμμορφώσεις και σημεία προς περαιτέρω βελτίωση. Απαιτείται να υπάρχει τεκμηριωμένο πλάνο επιθεωρήσεων και συγκεκριμένη μεθοδολογία ελέγχου που να περιλαμβάνει:

- ❖ προσόντα επιθεωρητή
- ❖ επιθεωρούμενους

- ❖ τρόπος επιθεώρησης (ανά διαδικασία, ανά τμήμα)
- ❖ καταγραφή ευρημάτων (μη συμμορφώσεις, παρατηρήσεις) που έχουν εντοπιστεί.

Οι επιθεωρήσεις διενεργούνται περιοδικά και εκτελούνται από ανεξάρτητο και αμερόληπτο προσωπικό από την εργασία που επιθεωρείται. Ιδανικά ο οργανισμός αναθέτει τη διενέργεια εσωτερικών επιθεωρήσεων σε ανώτερα στελέχη του ή/και σε εξωτερικούς συνεργάτες που ειδικεύονται κατάλληλα στον τομέα αυτό.

6.17 Ανασκόπηση από τη Διοίκηση

Απαιτείται η υλοποίηση συνάντησης των εμπλεκόμενων στην ΥΑΕ με τη Διοίκηση του οργανισμού, όπου παρουσιάζονται και αναλύονται τα θέματα του ΣΔΥΑΕ και λαμβάνονται σχετικές αποφάσεις (π.χ. λήψης μέτρων) και εγκρίσεις (π.χ. απαιτούμενου προϋπολογισμού) για τη συνεχή βελτίωση του. Η ανασκόπηση με τη Διοίκηση περιλαμβάνει:

- ❖ Ανασκόπηση της Πολιτικής ΥΑΕ
- ❖ Ανασκόπηση κινδύνων και αξιολόγησης επικινδυνότητας
- ❖ Βαθμός επίτευξης τεθέντων στόχων
- ❖ Αποτελέσματα δεικτών
- ❖ Ενημέρωση για νέες νομικές και άλλες απαιτήσεις
- ❖ Αποτελέσματα εσωτερικών και εξωτερικών επιθεωρήσεων
- ❖ Απόψεις ενδιαφερομένων μερών
- ❖ Άλλα στοιχεία του ΣΔΥΑΕ και λοιπά θέματα ΥΑΕ
- ❖ Κατάσταση των αποφάσεων της προηγούμενης ανασκόπησης.

7. Πιστοποίηση ΣΔΥΑΕ

Όλα τα παραπάνω στοιχεία του ΣΔΥΑΕ διασφαλίζουν την τήρηση συγκεκριμένων μέτρων και προδιαγραφών για την ΥΑΕ εντός του οργανισμού, τα οποία αποσκοπούν στη συνεχή βελτίωση των επιδόσεων στην ΥΑΕ.

Ωστόσο με σκοπό την απόδειξη τήρησης όλων των παραπάνω προς τρίτα μέρη, οι οργανισμοί που εφαρμόζουν ΣΔΥΑΕ επιλέγουν να πιστοποιούνται σχετικά. Η πιστοποίηση διενεργείται μέσω ελέγχου από ανεξάρτητο Φορέα Πιστοποίησης, ο οποίος επιθεωρεί τον οργανισμό και επιβεβαιώνει την εφαρμογή του ΣΔΥΑΕ, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των προτύπων και τη τήρηση της σχετικής νομοθεσίας. Εφόσον ο έλεγχος είναι επιτυχής απονέμεται κατάλληλο Πιστοποιητικό, το οποίο αποδεικνύει πως ο οργανισμός εφαρμόζει κατ' ελάχιστο τις προδιαγραφές των προτύπων και ταυτόχρονα οδεύει στη συνεχή βελτίωση των επιδόσεων στην ΥΑΕ.

Οι Φορείς Πιστοποίησης αποτελούν εταιρείες που αδειοδοτούνται και ελέγχονται από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης (ΕΣΥΔ) του Κράτους, το οποίο επιβεβαιώνει την εγκυρότητα των ελέγχων τους. Ο έλεγχος και επιθεώρηση του ΣΔΥΑΕ από τους Φορείς Πιστοποίησης διενεργείται σύμφωνα με τις απαιτήσεις των διεθνών προτύπων ISO/IEC 17021:2006 και ISO 19011:2002. Σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά:

- ❖ οι επιθεωρήσεις πρέπει να διενεργούνται από κατάλληλα ειδικευμένα άτομα, τα οποία κατέχουν ειδική εκπαίδευση και εμπειρία, καθώς και έχουν αποκτήσει τη σχετική επάρκεια μέσω συμμετοχής σε ελέγχους μαζί με άλλους έμπειρους επιθεωρητές
- ❖ οι επιθεωρήσεις διενεργούνται βάσει συγκεκριμένου προγράμματος το οποίο αποδέχεται ο επιθεωρούμενος οργανισμός, που σημαίνει ότι ο επιθεωρούμενος οργανισμός γνωρίζει την ημερομηνία και τα σημεία / θέματα στα οποία θα επιθεωρηθεί
- ❖ οι επιθεωρητές πρέπει να συλλέξουν τεκμήρια τα οποία να αποδεικνύουν τα ευρήματα τους σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης του οργανισμού
- ❖ οι επιθεωρητές διενεργούν τις επιθεωρήσεις βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων τα οποία περιλαμβάνονται σε κατάλληλα ερωτηματολόγια ελέγχου (checklists)
- ❖ οι επιθεωρήσεις είναι δειγματοληπτικές, δηλαδή ο επιθεωρητής δεν ελέγχει μόνο δείγμα των δραστηριοτήτων, διαδικασιών και μέτρων ΥΑΕ του οργανισμού
- ❖ οι επιθεωρήσεις διενεργούνται σε ετήσια βάση και εφόσον βρεθούν κρίσιμες μη συμμορφώσεις, τότε ενδέχεται να απαιτηθεί η διενέργεια επαναληπτικής επιθεώρησης με σκοπό την τεκμηρίωση της αποκατάστασης των μη συμμορφώσεων, αλλιώς αποσύρεται το πιστοποιητικό.

8. Εφαρμογή ΣΔΥΑΕ στον κλάδο διαχείρισης αποβλήτων

Στην Ελλάδα η εφαρμογή και πιστοποίηση ΣΔΥΑΕ στον κλάδο διαχείρισης αποβλήτων είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη σε σχέση με άλλους κλάδους. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αρκετοί ΟΤΑ που αναθέτουν υπεργολαβικά τη συλλογή και μεταφορά των απορριμμάτων τους σε ιδιωτικές εταιρείες απαιτούν μέσω των σχετικών προκηρύξεων διαγωνισμών την ύπαρξη πιστοποίησης ΣΔΥΑΕ. Η προσκόμιση ενός πιστοποιητικού κατά ΕΛΟΤ 1801 ή/και ΟHSAS 18001 διασφαλίζει την τήρηση των κανόνων ΥΑΕ και τη συμμόρφωση με τις συναφείς νομικές απαιτήσεις από τις εταιρείες, κατ' αντιστοιχία με την προσκόμιση ασφαλιστικής ή φορολογικής ενημερότητας που διασφαλίζουν ότι οι εταιρείες έχουν τακτοποιήσει τις ασφαλιστικές και φορολογικές τους εισφορές αντίστοιχα.

Η συντριπτική πλειοψηφία των εταιρειών αυτών θεωρούνται παροχής υπηρεσιών αφού δεν διαθέτουν εγκαταστάσεις, παρά μόνο οχήματα συλλογής και μεταφοράς των αποβλήτων (ήτοι απορριμματοφόρα). Κατά συνέπεια κατατάσσονται στη Γ' κατηγορία επικινδυνότητας (χαμηλού κινδύνου), το οποίο συνεπάγεται ελάχιστες ώρες ελέγχου από τον Τεχνικό Ασφάλειας. Επιπρόσθετα οι επιθεωρητές των αρμόδιων κρατικών αρχών επιλέγουν να ελέγχουν κατά προτεραιότητα επιχειρήσεις υψηλού κινδύνου (Α' κατηγορίας επικινδυνότητας), το οποίο πρακτικά συνεπάγεται την απουσία ελέγχου του κλάδου διαχείρισης αποβλήτων από το κράτος, με την αντίστοιχη επιβολή κυρώσεων και προστίμων στις περιπτώσεις ελλείψεων ή / και παραβάσεων. Σημαντικό γεγονός αποτελεί η ένταξη όρων και προδιαγραφών για την ΥΑΕ στις άδειες διαχείρισης αποβλήτων που εκδίδονται από τις αρμόδιες κρατικές αρχές προστασίας περιβάλλοντος.

Με τους παραπάνω τρόπους διασφαλίζεται η τήρηση προδιαγραφών ΥΑΕ από τον κλάδο διαχείρισης αποβλήτων, ελλείπει ειδικών τεχνικών προδιαγραφών για την ΥΑΕ στον κλάδο.

9. Βέλτιστες πρακτικές και προτάσεις βελτίωσης ΥΑΕ στον κλάδο διαχείρισης αποβλήτων

Ορισμένες εταιρείες δεν παραμένουν στην απλή εφαρμογή και τήρηση των θεσπισμένων απαιτήσεων για την ΥΑΕ αλλά προχωρούν παραπέρα σε σημαντικές, για την Ελλάδα, καινοτομίες. Παραδείγματα υιοθέτησης βέλτιστων πρακτικών στον κλάδο αποτελούν:

- ❖ ο ουσιαστικός έλεγχος από τεχνικούς ασφαλείας, μέσω επιθεωρήσεων καθ' όλη τη διάρκεια μετακίνησης των απορριμματοφόρων και παρακολούθησης ολόκληρων των δρομολογίων που εκτελούν, με σκοπό τον εντοπισμό κινδύνων και τη λήψη αντίστοιχων μέτρων
- ❖ η έκδοση και διανομή οδηγιών για την ΥΑΕ σε διάφορες γλώσσες, ώστε να καλύψουν όλες τις εθνικότητες εργατών που απασχολούνται στον κλάδο
- ❖ η υιοθέτηση ημέρας για την ασφάλεια σε ετήσια βάση, με σκοπό την αύξηση της ευαισθητοποίησης των εργαζομένων
- ❖ η διενέργεια έρευνας προς τους εργαζομένους, μέσω ανώνυμων ερωτηματολογίων, όπου αξιολογούν τις συνθήκες εργασίας και την επίδοση στην ΥΑΕ
- ❖ η επιβράβευση των πληρωμάτων οχημάτων όπου δεν προέκυψαν ατυχήματα, με σκοπό την παροχή κινήτρων και την ενθάρρυνση του προσωπικού για την υιοθέτηση των μέτρων ασφαλείας
- ❖ η αγορά σύγχρονου εξοπλισμού, ο οποίος έχει κατασκευαστεί με τα πλέον αναβαθμισμένα πρότυπα και προδιαγραφές ΥΑΕ (π.χ. μηχανήματα χαμηλού θορύβου κλπ)
- ❖ η απαίτηση υιοθέτησης ΣΔΥΑΕ από τους υπεργολάβους και προμηθευτές τους, με σκοπό τη διάδοση της ΥΑΕ στον κλάδο.

Τα παραπάνω αποτελούν και προτάσεις μείωσης της επικινδυνότητας των επιχειρήσεων του κλάδου, με σκοπό τη βελτίωση των επιδόσεων τους στην ΥΑΕ.

10. Συμπεράσματα

Ο κλάδος διαχείρισης αποβλήτων συνεισφέρει σημαντικά στην αειφόρο ανάπτυξη και παρότι θεωρείται μικρής επικινδυνότητας από τη νομοθεσία, ενέχει σημαντικούς κινδύνους προς τους εργαζομένους. Η υιοθέτηση και πιστοποίηση ΣΔΥΑΕ στις εταιρείες διαχείρισης αποβλήτων βελτιώνει σημαντικά τις επιδόσεις του κλάδου στην ΥΑΕ, επιτυγχάνοντας τη μείωση των ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα το ανθρώπινο όφελος και κατ' επέκταση το κοινωνικό όφελος ευρύτερα.

Βιβλιογραφία:

1. Brundtland Report 1987, United Nations, www.un.org
2. Report "Environment and Health 2010", European Environment Agency and Joint Research Center, <http://ew.eea.europa.eu/EHreport2010/>
3. Έρευνα για τους Απολογισμούς Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στην Ελλάδα, Sustainable Development ΕΠΕ, www.sdev.gr
4. Πρότυπο SA 8000, Social Accountability International, www.sa-intl.org
5. Πλαίσιο αναφοράς GRI-G3, Global Reporting Initiative, www.globalreporting.org
6. Πρότυπα αξιολόγησης της επικινδυνότητας ISO 14798-1/1998 και EN 1050/1997
7. Πρότυπο ΕΛΟΤ 1801:2008 Συστήματα διαχείρισης της υγείας και ασφάλειας στην εργασία – απαιτήσεις, Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης, www.elot.gr
8. Standard BS OHSAS 18001:2007 Occupational Health and Safety Management Systems – Requirements, British Standards Institute, www.bsi-global.com
9. ISO/IEC 17021:2006 Conformity assessment — Requirements for bodies providing audit and certification of management systems, International Standardization Organization, www.iso.org
10. ISO 19011:2002 Guidelines for management systems auditing, International Standardization Organization, www.iso.org
11. Ελληνικό Ινστιτούτο Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΕΛΙΝΥΑΕ): www.elinyae.gr
12. British Occupational Safety and Health Administration, www.osha.gov
13. European Agency for Safety and Health at Work, <http://osha.europa.eu>
14. Study "The occupational safety and health of cleaning workers", European Agency for Safety and Health at Work, http://osha.europa.eu/en/publications/literature_reviews/cleaning_workers_and_OSH
15. Study "Preventing harm to cleaning workers", European Agency for Safety and Health at Work, <http://osha.europa.eu/en/publications/reports/TEWE09006ENC>